

LLIBRES

Dolors Farró. **MUSEUS D'HISTÒRIA. PROPOSTES PER A UN PROGRAMA.** Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Barcelona. 1985. 196 pp.

El llibre que ressenyem, publicat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, és fruit d'un exhaustiu treball d'investigació i documentació sobre els museus d'història, els més significatius dels quals existeixen arreu del món, amb la inclusió d'un seguit de propostes de funcionament i suggeriments al voltant de la problemàtica d'aquest tipus de museus.

Es tracta d'un llibre útil tant per conèixer l'existència i la situació dels que ja funcionen com per constatar la poca reflexió i experimentació produïda sobre aquests importants mitjans de culturalització. L'autora ofereix una panoràmica dels esmentats museus, tant dels de l'estat espanyol, com dels més significatius d'Europa, sense oblidar les noves experiències que s'estan portant a terme als països africans —Senegal, Nigèria, Ghana, etcètera...— molt relacionades amb les especials trajectòries històriques i d'identificació nacional d'aquests països. La segona part del llibre esdevé una apertada síntesi de propostes per a museus al servei de la història: les experiències del Museu de Bretanya, de Rennes o les etapes de creació del Museu de la Camarga serveixen a l'autora per dissenyar els diferents aspectes i objectius que aquest tipus de museus han de reunir —els espais museístics, les etapes històriques que caldria reflectir-hi, les publicacions, el servei d'informació, la gestió, els equips de treball, etcètera...—, sempre tenint en compte un cas concret, una possibilitat d'actuació real i en definitiva el mòbil que va endegar aquesta investigació: el Museu d'Història de Girona.

Finalment cal destacar l'àmplia bibliografia estrangera i l'inventari dels museus d'història que conformen l'apèndix documental final. Així doncs, valorem aquest llibre com a significatiu, destacable i útil dins la minsa bibliografia museística actual a l'abast. Una bona eina, si més no, per reflexionar sobre l'estat dels nombrosos museus de Catalunya i la urgent necessitat d'una reconversió efectiva d'aquests.

L. U.

Col·lectiu de l'Escola de Mestres de Sants-Les Corts; **MATERIALS PER A UNA DIDÀCTICA DEL VAPOR VELL.** Ed. Consell Municipal de Sants-Montjuïc; Secretariat d'entitats de Sants, Hostafrancs i la Bordeta; Arxiu Històric de Sants. Barcelona, 1985.

La recuperació de la fàbrica tèxtil «Güell, Ramis i cia» —popularment coneguda pel nom del Vapor Vell— duta a terme per la Generalitat el 1984, en declarar-la monument, ve a ser completada per l'aparició de *Materials per a una didàctica del Vapor Vell*. No es tracta aquí d'encetar un debat sobre com ha de treballar-se el coneixement i difusió del nostre patrimoni històric, però sí de subratllar la importància i la necessitat de publicacions, com la que ens proporciona el Col·lectiu de l'Escola de Mestres de Sants-Les Corts, si es pretén el recobriment real de qualsevol manifestació del passat.

El treball, presentat en forma de dossier didàctic, sobrepasa els límits d'un enfoc purament descriptiu de la fàbrica. Emmarcant-se cronològicament en el moment de la seva construcció (1844-45) i en els primers anys de funcionament (1846-55), ens introdueix en el procés de transformació que la implantació d'aquesta indústria comporta a la vila pagesa i manufacturera de Sants. De tal manera que, a partir dels textos, documents i materials gràfics recollits en el dossier, el lector pot elaborar fàcilment una imatge de quines van ser les conseqüències de la industrialització a mitjan segle XIX tant en el pla urbanístic com en el de les condicions de vida de la població obrera, la seva quotidianitat, etcètera. I, alhora, comprendre millor la significació històrica del Vapor Vell.

Tot i així, la funció bàsica del dossier és pedagògica. I, per tant, està adreçat especialment als escolars-estudiants del cicle superior, batxillerat i formació professional i als seus mestres o educadors. En aquest sentit, convé tenir en compte que la seva utilització no ve marcada per cap pla de treball preestablert, sinó només per les propostes d'activitats —força suggerents— que s'inclouen al final de cada un dels apartats en què és dividit. Això permet a l'educador de disposar d'un seguit de materials a treballar de la manera que consideri més útil i convenient en funció de la programació i característiques dels seus alumnes. En definitiva, aquest dossier resulta interessant per diversos motius: primer, perquè es converteix en una eina important a l'hora d'explicar la revolució industrial, defugint els típics manuals d'història; i segon, perquè contribueix que l'alumne —almenys el de Sants— entengui la història no com un conjunt de dades abstractes, sinó com quelcom molt més proper a ell.

G. I.

Institut d'Estudis Vallencs: **PANORÀMICA VALLENCA CONTEMPORÀNIA.** *Estudis Vallencs*, XVII. Valls, 1986.

L'Institut d'Estudis Vallencs fa coincidir el seu vint-i-cinquè aniversari amb l'aparició d'un volum —el dissetè de la producció de l'entitat—, en el qual es fa balanç de la vida val·lenca del darrer quart de segle des d'una perspectiva heterogènia i multidisciplinària. El llibre s'enceta amb una síntesi històrica de la ciutat de Valls; síntesi que (a part de qüestionar-ne la necessitat en una obra d'aquestes característiques) es limita a

ser poca cosa més que cronologia en prosa que cobreix, en no més d'una cinquantena de pàgines, el període històric delimitat entre la prehistòria i el PSE; afortunadament, l'amenitat que, en alguns passatges, assoleix la redacció d'aquesta primera part és un factor a tenir en consideració a l'hora d'avaluar globalment la *Panoràmica val·lenca contemporània*. A l'esmentada síntesi històrica segueixen els articles que dibuixen el panorama de la trajectòria val·lenca més recent, des de la problemàtica generada a l'entorn de la divisió territorial, passant per l'estructura social i demogràfica, la xarxa educativa, els mitjans de comunicació, la indústria i el comerç fins arribar als esports i la tasca cultural. Val a dir que, malgrat la limitació cronològica que hom ha donat al plantejament del llibre, sovint els diferents autors que hi han participat —onze en total— han tingut el bon criteri de cercar punts de partida quelcom més llunyans en els seus respectius àmbits.

Aquesta nova producció de l'Institut d'Estudis Vallencs, per tant, s'adreça no solament a l'erudit local i/o a l'investigador especialitzat, sinó a un potencial públic lector val·lenç interessat a conèixer els trets essencials de l'evolució de la capital de l'Alt Camp els darrers anys. I el llibre, en aquest sentit, compleix a la perfecció. No acabarem aquest comentari sense destacar l'article intitulat «L'estructura comarcal de l'Alt Camp i l'ordenació del territori», signat per Antoni Gaval·dà i Torrents i Josep Santsemases i Ollé, que, d'una manera ben planera i amb un rerefons crític notable, planteja, després d'un ràpid esbós històric, la inserció de Valls i la seva àrea d'influència en un tema de tanta vigència actual com és el de la divisió territorial de Catalunya.

Laureà Pagarolas i Sabaté: **ELS GIMBERNAT I EL CAMBRILS DEL SEGLE XVIII.** *Edicions de l'Ajuntament de Cambrils*, 1985. 1r Premi d'Assaig «Vila de Cambrils».

Des de Cambrils ens arriba un intent de conjuminar una pràctica historiogràfica menyspreada els darrers anys, com és la bibliografia, amb la caracterització global d'una vila en els seus múltiples aspectes —polítics, econòmics, socials, urbanístics...— emmarcada dins un període cronològic determinat —el segle XVIII. En efecte, després de l'opor-

tuna justificació editorial, on es posa en relleu la manca de referències històriques al Cambrils d'anys pretèrits juntament amb la multiplicació d'estudis relatius a aquest «cambrilenc universal» que fou Antoni de Gimbernat, l'autor, Laureà Pagarolas, ens presenta una ràpida perspectiva d'aquell indret del Baix Camp al segle XVIII per endinsar-se, tot seguit, en la narració biogràfica ja no solament de l'eminent cirurgià del segle de les llums, sinó dels seus ascendents i descendents familiars fins arribar als nostres dies. L'assaig presenta, al meu entendre, dos punts positius: en primer lloc, l'aportació de dades relatives a Cambrils en un context en què la historiografia local relativa a aquesta població brilla per la seva absència; en segon lloc, l'actualització d'una figura científica i d'unes relacions de parentiu que es projecten en el temps, només assequible fins ara a través d'una bibliografia molt específica. Això no ha d'ocultar altres aspectes que enterboleixen el resultat final del llibre: en aquest sentit, no deixa de ser curiós que, al mateix temps que la figura de Gimbernat és emprada com a excusa per dibuixar el panorama del Cambrils vuitcentista, hom reconegui amb una sinceritat corprenent que «els Gimbernat no esdevenen, en cap moment, representants del Cambrils del segle» (p. 113). D'altra banda, el capítol II —consagrat a exposar els trets globals cambrilencs de fa dues centúries— resulta en ocasions d'una superficialitat notòria: a tall d'exemple, no n'hi ha prou de reduir els aspectes institucionals del municipi a una relació comentada dels ajuntaments del poble, per completa que sigui. Això no implica cap mena de desídia en l'ús de fonts documentals, ans al contrari: l'escorcoll arxivístic ha estat exhaustiu, com podrà comprovar el lector. Cal pensar que les exigències d'edició formal hagin obligat a una síntesi que pressuposem dificultosa de les principals conclusions derivades d'aquella recerca.

Dolors Sanahuja i Torres, Roser Vilardeu i Tarruella. **APROXIMACIÓ A LA HISTÒRIA D'ESPLUGUES DE LLOBREGAT.** Ajuntament d'Esplugues. 1984.

L'origen d'aquest llibre es troba en una Memòria Històrica feta per al Catàleg i Pla Especial de Protecció i Rehabilitació del Patrimoni Arquitectònic d'Esplugues de Llobregat edi-

tat per l'Ajuntament d'aquesta ciutat l'any 1982. Davant l'abundor del material recollit, les autores es plantejaren fer una història de la ciutat per a les escoles.

El llibre s'inicia amb una breu identificació geogràfica per continuar amb l'evolució històrica des de l'aparició dels primers pobladors fins als nostres dies.

La metodologia seguida en l'elaboració dels capítols va des d'una exposició general del període històric a explicar en la seva concreció Esplugues, en aquesta part s'inserix una gran quantitat de fonts primàries recollides a la ciutat i que fan referència a aquesta. Tant pel plantejament del llibre com per la seva estructuració denota una clara intencionalitat pedagògica.

Celebrem l'aparició de llibres com aquest que ratifica una vegada més la importància que la història local té en aquest moments a casa nostra, i, al mateix temps, ens fem ressò del model d'enfocament del treball que ens proposen les autores, que no deslliga mai la història local d'una trajectòria històrica generalitzada, si no, no arribaríem a copsar ni a comprendre la nostra realitat més propera.

A. M.

Jordi Ferrús i Batiste, **LA CASA PAGESA ASCONENCA (1940-1970) —DESCRIPCIÓ ETNOGRÀFICA, ANÀLISI ANTROPOLÒGICA—.** Ed. Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre, 1985, pp. 127.

Sempre hi ha un «abans» com a punt de referència en la vida personal i col·lectiva. «Abans» d'anar a la «mili», «abans» del casori, «abans» de la guerra... L'«abans» del poble d'Ascó és a partir de l'any 1970, amb l'inici de la construcció de les centrals nuclears. Les centrals nuclears, al marge de les conseqüències ecològiques, han esdevingut el terratrèmol que ho ha canviat tot, de la nit al dia, les noves catedrals d'una industrialització i un model de creixement que ha anorreat en bona part el món rural de la Ribera d'Ebre, el Priorat i la Terra Alta.

La casa pagesa és la protagonista d'aquest «abans» i és copsada per Jordi Ferrús amb una sensibilitat antropològica exemplar. Com diu al pròleg Dolors Comas, professora del departament d'antropologia cultural de Tarragona: «La casa pagesa té com a característica bàsica la d'ésser una institució

multifuncional: és la base de la producció i del consum; és el conjunt del patrimoni agrícola i ramader, incloent-hi l'habitable; és el conjunt de persones emparentades que constitueixen una unitat familiar, i és el marc de la socialització, és a dir, de la inculcació als infants de les principals pautes normatives o del comportament cultural. De tots aquests vessants, l'autor ha privilegiat, sobretot, l'econòmic. Efectivament, la descripció de l'estructura agrària, de l'organització de les feines del camp, dels cicles de conreu, ocupen la major part del llibre, en constitueixen el cos central».

El darrer capítol, dedicat a les relacions socials —els sistemes de cooperació veïnal, matrimoni, parentiu, herència i conflicte, els llinatges de les cases i l'estatus i el poder— planteja el nus de les connexions econòmiques i socials amb el control polític. Un plantejament ben fet però que, dissortadament, només ens posa el caramel a la boca. Caldria, doncs, continuar per aquest camí, parlar, sense embuts, del franquisme —«Sols hi ha una forma de comportament que permet la convivència entre vencedors i vençuts, i és la hipocresia, "davant bona cara i, a l'esquena, punyalada"»— i dels qui li donaren suport, és a dir, dels nous rics forjats en l'estraperlo, l'especulació i la corrupció de l'administració pública.

ANDREU MAYAYO I ARTAL

TRIA DE NOVETATS

Història general

► Vicenç Pascual. Ramon Rial. **Guia del Romànic i del Gòtic del Museu de Vic.** Eumo Editorial. Vic. 1985. 176 pp. (L'entorn, 8).

► Josep Riera i Güell. **Auca de la Ciutat de Tarragona.** Notes històriques de Francesc d'A. Garcia i Segarra. Cogistes Tarragonins. Tarragona. 1985. 22 làms.

► Institut d'Estudis Vallencs. **Panoràmica vallesca contemporània.** Estudis Vallencs, XVII. Valls. 1986.

► Joan Galtes i Pujol. **Guia històrico-artística de l'església de Sant Vicenç de Mollet del Vallès.** Sala Fivaller. Mollet del Vallès. 1985. 84 pp.

► Santi Massequer i Pep Bofill. **Palafrugell. Crònica d'un any.** Pala-

frugell. 1985. 144 pp. il. (Edicions periòdiques de les Comarques).

► Miscel·lània Ribetana. 1. **El Brucgent.** La Riba (Alt Camp). 1985.

► Tarraco. **Quanta fuit...** Publicació del Sindicat d'Iniciativa i Atracció de Forasters. Representant del Patronat del Turisme i de l'Oficina de Turisme de Catalunya. Amb motiu de les noces d'Argent de la seva fundació. Tarragona, 1936. (Edició facsimil). Sindicat d'Iniciativa i Turisme. Tarragona. 1985. 200 pp. il.

► Jordi Morant i Clanxet i Pau Rovira i Parera. **Temes Poblençs, 1. Documents originals.** Centre d'Estudis Galcerà de Sobrevila. La Pobla de Montornès. 1985. 50 pp. il.

► Josep Tera i Camús. **La Vall de Tavascan.** XIX Premi «Sant Bernat». Centre Excursionista de Catalunya. Barcelona. 1985. 146 pp. il.

► Glòria Bosch i Mir. **Museu Municipal de Tossa. Secció d'Art Modern.** Pròleg de Vicenç Esteban i Darder. Conselleria de Cultura de l'Ajuntament. Tossa. 1985. 312 pp. il.

► Josep Miguel Garcia. **Francesc Borràs, 1891-1968.** Presentació de Miguel Aguilar i Barril. Ajuntament. Balaguer. 1985. 104 pp. il.

► Josep Andreu i Gay, Josep-Estève Bartrina i Vilaró i Jaume Marxuach i Flaquer. **Calella típica.** Recopilació de Lluís Campeny i col·laboradors. Calella. 1985. 202 pp. il. (Pàgines viscudes calellenques, III).

► Julià Pascual. **Història de Camprodon i dels pobles dels entorns.** Olot. 1985. 62 pp.: il.

► Jaume Portabella i Coma. **Cornellà de Terri.** Amb la col·laboració de Ramon Alberch. Diputació/Caixa d'Estalvis Provincial. Girona. 1985. 96 pp. il. (2. Quaderns de la Revista de Girona. Monografies locals, 1).

► Jordi Morant i Clanxet. **La Societat l'Àncora de Tarragona.** Pròleg d'Olga Xirinacs i Díaz. Edició commemorativa del 125è. aniversari 1860-1985. Societat L'Àncora. Tarragona. 1985. 128 pp. il.

► Lluís M. Figueras Fontanals. **El senyoriu de Celma. (Una aproximació històrica).** Institut d'Estudis Vallencs. 1985. Valls. 1985. 244 pp. (Estudis Comarcals, 3).

► Josep Bayerri i Raga. **Les Terres de l'Ebre, encara un futur?** Tortosa. 1985. 122 pp. (Dertosa, Sèrie històrica, 8).

► Josep M. Buqueras i Bach. **Arquitectura de Reus. I. Tomb de raval.** Reus. 1985. 160 pp. il.

► Josep M. Barnils i Mach. **Vilatenim.** Prefaci de Josep Portell i Este-

la. Vilatenim. Associació de Veïns «Antic Vilatenim». 1985. 138 pp.

► Ramon Alberch, Narcís-Jordi Aragó. **Els jueus a les Terres Gironines.** Diputació/Caixa d'Estalvis Provincial. Girona. 1985. 96 pp. (*Quaderns de la Revista de Girona*, Guies, 1).

► Col·lectiu de l'Escola de Mestres de Sants-Les Corts. **Materials per a una didàctica del Vapor Vell.** Ed. Consell Municipal de Sants-Montjuïc, Secretariat d'Entitats de Sants, Hostafranchs i la Bordeta, Arxiu Històric de Sants. Barcelona. 1985.

► Enric Bartrina. **El Castell de Guardiola.** Guardiola de Berguedà. 1985. 109 pp. (Col. «Els Llibres de l'Àmbit»).

► Francesc Gamissans. **La colòmeta de can Paixau.** Sor Francesca de les Llagues de Jesús. Monestir de les Clarisses de la Divina Providència. Badalona. 1986. 56 pp. il.

► Daniel Ventura i Solé. **Francesc Guasch i Homs, artista pintor (Valls, 1861-Barcelona, 1923).** Emilia Coranty i Lluïa, artista pintora (Barcelona 1862-1944). Valls. 1985. 70 pp. il.

Prehistòria

► Eudald Carbonell i altres. **Sota Palou.** Campdevànol. Un centre d'intervenció prehistòrica postglaciària a l'aire lliure. Diputació de Girona. 1985. 172 pp. il.

Història medieval

► Francesc de Rocafiguera. **La documentació dels segles IX-XII sobre Aiguafreda.** Miquel Parelló. Les dependències intercomarcals d'Aiguafreda. Ajuntament d'Aiguafreda. 1985. 136 pp. (*Temes aigüafredencs*, II).

Història moderna

► Josep Raventós i Giralt. **El santuari de Loreto d'Ulldemolins i del seu vot de poble de 1685.** Ulldemolins. 1985. 74 pp.

► Laureà Pagarolas i Sabaté. **Els Gimbernat i el Cambrils del segle XVIII.** Edicions de l'Ajuntament. Cambrils. 1985. 128 pp.

► Ezequiel Gort i Juanpere. **L'antic gremi dels mestres de cases de Reus.** Gremi de la Construcció del Baix Camp. Reus. 1985. 156 pp.

► Joan Mari Cardona. **Santa Maria d'Eivissa. Segles XIV-XVIII.** Episcopologi. El Temple. L'Arxiu. Institut d'Estudis Eivissencs. Eivissa. 1985. 376 pp. il. (Illes Pitiüses, V).

► Josep Alsina i Gebellí. **El convent de Sant Francesc de Reus (1488-1835).** Pròleg de Josep Martí i Mayor. Associació d'Estudis Reusencs. Reus. 1985. 274 pp. (Rosa de Reus).

► Elisa Badosa i Coll. **Explotació agrícola i contractes de conreu (1670-1840).** Les finques del clergat de Barcelona. Col·legi Notarial. Barcelona. 1985. 546 pp.

Segles XIX-XX

► M. del Carme Ardiaca i Gregori. **Cinquanta anys d'una escola, 1935-1985.** C. P. «Clemència Berdiell». Almenar. 1985. 120 pp. 31 làms.

► Claudi Esqué i Boleda. **El nostre Sindicat Agrícola en plena postguerra 1940-1956.** Vallbona de les Monges. 1985. 86 pp.

► Centenari de Mossèn Manyà (1884-1984). **Fundació Manyà/Ajuntament de Tortosa.** 1985. 38 pp. il.

► **L'Esquerra nacionalista a Mallorca (1900-1936).** A cura de Mateu Morro i Sebastià Serra. Edicions de la Magrana. Barcelona. 1986. 214 pp.

► Josep Clara. **El federalisme a les comarques gironines 1868-1874.**

Diputació de Girona. Girona. 1986. 370 pp. (Col. Joaquim Botet i Sisó, 1).

► **La Guerra Civil a les comarques gironines (1936-1939).** Cercle d'Estudis Històrics i Socials de Girona. Girona. 1986. 454 pp. (*Quaderns del Cercle*, 2).

► Tomàs Capdevila i Miquel. Sarreal. **Notes històriques de la vila.** Presentació de Joaquim Ninot i Nolla. (Edició facsimil del llibre imprès el 1934 a Valls). Ajuntament de Sarreal. 1985. 208 pp. il.

► Rosa Franquel, M. Dolors Marié, Josep M. Martí. **Ràdio Reus. 60 anys d'història.** Reus. 1985. 70 pp. il.

► Francesc Tort Mitjans. **Mn. Lluís Vendrell i la Congregació Mariana de Vilanova (1923-1981).** Ressenya biogràfica. Presentació de Ricard Soler i Garriga. Barcelona. 1985. 68 pp. il.

Josep-Joan Moreso i Mateos. **Mossèn Manyà: la llibertat d'un exili.** Ed. Dertosa. Tortosa. 1985. 84 làms.

► Pere Serramallera i Cosp. **La vida sitgetana durant el trienni liberal.** Cronologia. Sitges. 1985. 52 pp.

► Jordi Ferrús i Batiste. **La casa pagesa asconenca (1940-1970).** Descripció etnogràfica, anàlisi antropològica. I Premi d'assaig «Artur Bladé i Desumvila». Ribera d'Ebre. Centre d'Estudis. 1985. 128 pp.

► Jaume Aguadé i Sordé. **La Festa Votada de Sant Roc a Vilabella.** Un estudi del còlera morbo asiàtic de 1885. Vilabella. 1985. 56 pp.

► Francesc Esteva i Gálvez. **A l'entorn de les aigües lluminoses. El creuer universitari 1933.** Pròleg de Joan F. Mira. Castelló de la Plana, Diputació Provincial. 1985. 306 pp. (*Estudis i Recerques Arqueològiques*, III).

► J. Clarà. **El federalisme a les comarques gironines 1868-1874.** Girona. Diputació. 1986.

Metodologia

► Dolors Farró. **Museus d'Història. Propostes per a un programa.** Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Barcelona. 1985. 196 pp.

Geografia

► Damià Badia Serentill i Jordi Capdevila Andrés. **La Província de Lleida per comarques.** Bellpuig. 1985.

► Enric Aguadé i Sans. **Reus-Lurdes a peu.** Guia itinerària. Reus. 1985. il.

► **Menorca.** Text de Francesc Tayá i Pugués. Fotografies de Carles Rivas, A. Pladevila, J. Fedelich. Ed. Sevir. Barcelona. 1985. 96 pp. il.

► Jordi Martinell, Rosa Domènech. **Característiques del Pliocè marí de l'Empordà.** Diputació/Generalitat de Catalunya. Girona. 1985. 70 pp. il.

► Ll. M. de Puig i Oliver. **Tomàs Puig: catalanisme i afrancesament.** Barcelona, Institut d'Estudis Catalans. 1985.

► Ll. Constans i Marquès i Casanovas. **Navata.** Amics de Navata. 1985.

► Josep M. Bernils i Mach. **Vilatenim.** Figueres, Associació de Veïns Antic Vilatenim, 1985.

► J. Pagès i Pons. **Les Prespes i el monestir de Sant Benet de Bages.** Vol. II. Olot. Alzamora. 1985.

► **La Guerra Civil a les comarques gironines.** (Actes de les Jornades d'Estudi del 3 i 4 d'abril). Girona, Quaderns del Cercle d'Estudis Històrics i Socials, 2 (1986).

Aquesta secció de Notícies i Llibres ha estat coordinada per Lina Ubero i les ressenyes de llibres s'han realitzat amb la col·laboració d'Antoni Nicolau i Jordi Pradas.

Els Plecs d'història local són una iniciativa conjunta de: